

1 Timoteo

Pauloꝑe Timoteohât ekap aꝑgoân kulempuop.

O nanne Timoteo,

¹ Nâmâ Paulo. Anitâ Tihit tihit Ambonape Yesu Kiristo orop biwiyetne kepeiakmâ konohâk otmu Kiristohât aposolo katnekmâ âi nihimutâ mem mansan. ² Âi ya mem Kiristohât den pat ekogohomune nângârâ bulâne otmu nanne âwânape tânahomawot yakât dopneâk yâkâlen biwinetnape kepeim tânahom hon bawanjimait. Otmu Kiristone âwurem ge nine lohimbî sâmb menenekmu manman kâriknan mannomgât nângâm biwinennape mem mansain. Otmu gâhât nângâm Anitâ yuwu sâmb ulitguman. “O Awon, gâ Kutdânenne Yesu Kiristo orop Timoteo nângâwanjim tihitne otmutâ biwine sânduk sâekgât ulitgohoan.” Yawu sâmb ulitguman.

Lok nombotnape Kiristohât den pat âlepne kelangatbi.

³ Nâne aꝑgoân Epeso kapi pilâm Makeronia hânân yu takawe sâmb den ekgohowan ya âlâkuâk sâmbune nângâ. Epeso kapi ambolipne nombotnape yene engatyeñeâk watmâ Anitâhât den bukulipyeñe kâsikum yingim gai. Yawu gârâmâ den ya kelangatmâ kâsikum yingim gai ya nângâmbune Kiristohât den pat yawu ki oap. Yawu gârâmâ gâne Epeso kapiân tat yakât otmâ gâne kuyingirâ pilânomai. ⁴ Yâkne Anitâhât den

ya wangim tâmbâlipyenaje yeje biwiyenambâ den âlâlâ tetemu alahum gawi ya torokatmâ kâsikum yingimai. Otmu tâmbâlipyenaje yengât topyene girawu tap yakât sâm âi pâi tuhuakmai. Yawu otmai yan Kiristohâlen biwiyenaje tinâk ki kepeimai. Yakât otmâ nângân nângânyene hâlim milim otmu manmanyene ki kelihakmap. Yakât otmâ gâne kuyingirâ pilânomaihât nanjan. ⁵ Nenne Kiristohât den pat âlepne yu lohimbî kâsikum yingimunne nângânetâ bulâne otmu yâkâlen biwiyenaje tinâk kepeinomaihât yâkne menenemâ âi sâm ningiop. Otmu yâkâlen biwiyenaje kepeinetâ tosayene pilâyingimu biwiyene sânduk sâmu yanak bukulipyene orop biwiyenaje kepeiakmâ konohâk otmu nanjanngimai. Yawu otmâ Kiristohât mâtâp tân tânâk watmai. ⁶ Yawu gârâmâ lohimbî ya yengât topyene ekgohuan yane Kiristohât mâtâp ya tâpikgum den tânât alahumai. ⁷ Otmu emelâk Anitâne girem den âlâlâ Mose ekumu kulemgup ya nenne topnambâek nângâm bukulipnenne kâsikum yingiaîn sâmai. Yawu sâmai yamâ yeje girem den yakât topnahât pâpgum ki kâsikum yingim hengenngumai. Yakât otmâ gâne kuyingirâ pilânomaihât nanjan.

⁸ Aiop, Anitâne girem den âlâlâ Mose ekumu kulemgup yakât yuwu sâmune nângâ. Yamâ âlepneâk hârok. Yakât torehenne âlâ ki tâpihahop. Yawu gârâmâ lohimbî nombotnane girem den âlâlâ yakât andemne wangim yeje nângân nângânyenambâek den torokatmai ya watmunne umatne otmap. ⁹ Otmu lohimbî uwawapne bia

manmai ya yengât nângâm papatolipnennaḡe girem den ki ekyongomai. Yâhâ lohimbi orotmeme bâleḡe otmâ manmaine girem den nângâḡetâ biwiyeḡan hâumu kuwihakḡet sâḡm ya ekyongomai. Lohimbi yuwuya yengât yan. Lohimbi nombotḡaḡe ândâpyeḡe kârikḡe otmâ papatolipyeḡe yengât den ki nângâmai. Me kunyeḡe kârikḡe otmâ Anitâhât nângâḡetâ gemu girem den ki watmai. Me âwâ mâmâlipyeḡe me bukulipyeḡe yengât nângâm bâleyiḡim yongḡetâ mumai. ¹⁰ Nombotḡaḡeâmâ nep tuhuningiḡet sâḡm lohimbi me nimnaom titipâ meyekmâ ip kârikḡaḡe hikuyekḡetâ tatmâ yâk yengât âi tuhuyiḡimai. Lohimbi nombotḡaḡe loklipyeḡe me imbilipyeḡe betyeḡehen kioḡmai. Me loklipyeḡaḡe imbilipyeḡe pilâyekmâ lok bukulipyeḡe orop ekḡâleḡimai. Otmu imbilipyeḡaḡe gurâ yawuâk loklipyeḡe pilâyekmâ imbi bukulipyeḡe orop ekḡâleḡim orotmeme kiḡḡoḡ otmâ. Lohimbi nombotḡaḡeâmâ den perâkḡe sâḡm bukulipyeḡe kâityongomai. Nombotḡaḡeâmâ bukulipyeḡe yengât imbiâk den hakyeḡan sâḡmai. Yâhâ nombotḡaḡeâmâ Anitâhât den kum otmâ hilipgumai.

¹¹ Kiristohât hoḡ bawalipḡaḡe Anitâhât girem den ya tâḡ tâḡâk kâsikum yiḡimai yamâ nâḡe Kiristohât den pat âlepḡe kâsikum yiḡiman yu orop lâuaksawot. Den pat âlepḡe yu nângâḡmain yan Anitâ ikḡe topḡe nângâḡmunḡe âlâ kândâkdâ otmu mepae-main.

Anitâḡe Paulo umam sâwaḡgiop.

12 Kutdânenne Yesu Kiristohâlen biwinane kepeim hon bawanjim yâhâwomgât ikñahâk nângânihiop. Nângânihim nep sâm nihimu yâkât wâtñan kinmâ den pat âlepne lohimbî kâsikum yingim mansan. Yakât otmâ nâne herone nângâwanjim yâk mepaeman. 13 Yawu gârâmâ nâne emelâk yâkâlen biwine ki katban sâp yan biwi nângân nângânne manguakmu yuwu otmâ manban. Yâkât den pat âlepne mem ge katban. Yawu otmâ lohimbine yâkâlen biwiyene katbi ya topne âlâlâ mângâyekmâ mem bâleyekminiwan. Yawu otyingiminiwan yamâ Kiristo ikne otbângiminiwan. Yawu otminiwan yan biwi nângân nângânne manguakmu ki nângâmâk mângâyekminiwan. 14 Yakât otmâ Anitâne ikñahâk wawaenemâ nângân nângânne mem pâron pilânihiop. Yawu otmâ biwine mem hewewen tuhumu Yesu Kiristohâlen biwinane kepeiwan. Yawu otban yapâek yâk orop biwinetñane hikuakmâ konohâk otmu manmâ gan yu. Yakât otmâ ikne komot nângâyingim hon bayingim gaman. 15 Bulâñanâk Yesu Kiristone nen lohimbî bâlene sârerenenemâ tosanenne pilâningiâk sâm Anitâne yâk hângângumu giop. Yakât nângâmunne bulâne otmu biwinenñane Kiristohâlen kepeim mannom.

Nâne ninahât nângâmune dondâ gemap yakât yuwu sâmune nângâ. 16 Lohimbî kerekne otmunne bâlemu tosanenne orop manbin yakât Anitâne mumuhât pat kuningiop. Yâhâ lohimbine otñetâ bâleop ya wangim nâneâmâ dondâ otmune bâlemu tosa pato mewan. Yakât matne umatne dondâ membomgât dop olop. Yawu gârâmâ Kiristone

biwine iknjan katbehât nângâm lohotnjan otnihim matje ki nihio. Nine topne yawu tap. Otmu lohimbiñe yâkâlen biwiyene katjetâ Anitâne manman kârikñahât pat kuyiñgiwuap. Yawu otmu Kiristone wawaenemâ lohotnjan otnihio yakât den pat ya lohimbiñe nângâm Anitâ mepaenomai.

Otmu Ambonenñe Anitâ konok ki ekmain. ¹⁷ Yâhâmâ tat tat kârikne tatmâ gaopñak tatmâ gamap. Otmu tatmâ yâhâmbisâp. Yâkne ki teteop. Otmu biatbuapgât dop gurâ ki tap. Lohimbi tuhuyelehowâmbâek kunnenñe tatmâ tihitnenñe otmâ gamap. Otmu yawuâk tihitnenñe otmâ yâhâmbisâp. Yakât otmâ herone nângâwanjim mepaem manmâ yâhânom. Ya bonñanâk.

¹⁸ Nanne Timoteo, yuwu sâmune nângâ. Lohimbi nombotñane Kiristohât den pat bulâne ya kelangatmâ bukulipyeñe kâsikum yingimai sâmgâne kuyiñgirâ pilânomaihât nângâm nep sâm gihiwan. Emelâk Kiristohât komot ya yengât kullipyeñane âi sâm gihim kungan mewi. Kungan mewi yan âi tuhurâ bulâne girawu tetewuap yakât Wâtgât mâmâñahât Heakne biwiyenjan katmu den ekgohowi. Den ekgohowi ya nângâm Kiristohâlen biwihanje tiñak kepeim yakât den pat âlepne ya lohimbi ekyongom manbuat. Yawu mandâ lohimbi âlâ me âlâne mâtâp manguhuhine sâm otnomai yan kârihem kinbuat. ¹⁹ Yawu mandâ yanâmâ Wâtgât mâmâñahât Heakne biwine ekmu ârândân oap yawu biwihanje nângâwuat. Yâhâ lohimbi nombotñane Wâtgât mâmâñahât Heakne biwinenñe ekmu ki ârândân olop yawu biwiyenñe nângâwi. Yawu gârâmâ biwiyenñe yawu nângâm

yan Wâtgât māmâñahât Heak ya betgunetâ bi-wiyenje pâlâmñe otmu manmâ ari hiliwahono-maihât pat mansai. ²⁰ Lok yâhâp, kutyetñe Himenai yet Alesande, yâkñe yawu otmâ Anitâ sâmbâlewangim gawot. Yawu olowot yakât nâñe ketetyelekmune yaehen ari manmutâ Satanñe mângâyelekmu mansawot. Otmu orotmemeyetñe bâleñe ya ekmâ nâñgâm âlâkuâk Kiristohâlen bi-wiyetñe kepeim mansetgât nanñan.

2

Kiristohât lohimbiñe menduhuaknomân yuwu otmâ mannom.

¹⁻² Gâñeâmâ Kiristohât lohimbi yengât kunyene mansat yakât yuwu sâmunne nâñgâ. Kiristohât lohimbiñe menduhuakmâ Anitâhât den ya alahum kiki meytigim mepaeyeleknomaiân ekyongorâ Anitâ yuwu sâmbâ ulitgunomai. Lohimbi belângen manmaiñe nâñgâningiñetâ ârândân otmu manman sânduhân mannehât nâñgâm gawamangât lok kunñe otmu galemlipnenñe ya tânyongoâk sâmbâ Anitâ ulitgunomai. Otmu Wâtgât māmâñahât Heakñe māmâñe otningimu Anitâhât tem lâuwangim mannomai. Yawu manmâ lohimbi ewe katyekmâ lohotñan mannom sâmbâ Anitâ ulitgunomai. Otmu Anitâ ambonenñe lohimbi belângen manmai ya nen orop wawaenenekmâ tihitnenñe otmâp yakât nâñgâm ulitgunomai. ³ Yawu ulitgunetâ yanâmâ Anitâ Manman kârikñahât Amboñeñe nâñgâmu ârândân otbuap. ⁴ Lohimbi kerekñe Kiristohât den pat âlepñe ya nâñgâñetâ bulâñe otmu

yâkâlen biwiyenje katjetâ manman kârikjahât pat kuyinjiwuap yakât Anitâne nângâmap. ⁵⁻⁶ Anitâ konok ambonenje tatmap. Otmu Yesu Kiristo ikñak lohimbi kerek nengât tosehât otmâ ge kawenenjan kinmu kujetâ mumbuap sâm sâp kalop. Sâp ya ekmu ârândân otmu yanâk kujetâ muop. Yakât otmâ lohimbi âlâ me âlâne yâkâlen biwiyenane kepeimai yamâ Kiristone mem konohân tuhuyekmu biwiyenane hikuakmâ konohâk otmu Anitâne kaok nângâyinjimap. Otmu kujetâ muop yan Anitâne lohimbi kerek nengât tosa pilâningim manman kârikjan torokatnenekbomgât nângâmap yakât topne teteop. ⁷ Topne yawuhât pâku lohimbi yengâlen ari Kiristohât den pat âlepne kâsikum yinjimune nângânetâ bulâne otmu yâkâlen biwiyenane kepeim manjetgât yâkne menekmâ aposolo âi sâm nihiop. Yâhâ gâne nâhâitne “Bulânanâk eknohop,” yawu sâm den ekgohoan yu Kiristohât komot ekyongorâ nângânomai.

⁸ Kiristohât lohimbiñe wosapâ me wosapâ menduhuakmâ Anitâ yet Kiristo mepaeyelekmai ya yuwu sâm ekyongowuat. Lok nombotñane Anitâhât tem lâuwangim bukulipyeñe orop ki sâm bâleangim den kakñan sahangimai. Galemlipyeñe yawuya katyekñetâ lohimbi yengât senyenjan kinmâ Anitâ yu yakât ulitgunomai.

⁹⁻¹⁰ Otmu imbilipyeñane Anitâhâlenâk biwinenñane kepeim tem lâuwangim mansain sâmâi. Ya lok âlâ me âlâne yekñâlemaiñetâ hâkyeñe tihitne otmâ senje âlâlâ sekne âlep âlep yane ki hâkyeñe menjâleaknomai. Otmu imbi ya

bukulipyenaje yeknetâ yahalâkgât somotyene mendenomai yan senje âlâlâ sekne âlepne orop ki menduhum mendenomai. Yawu otmâ loklipyene ewe katyekmâ amutyenjan mannomai. Yawu manmâ bukulipyene nembe kalem otyingim tânyongonomai.

¹¹⁻¹² Imbilipyenaje loklipyene yengât amutyenjan mannomaihât nanjan. Yakât otmâ lohimbiñe menduhuakmâ Anitâ yet Kiristo mepaeyelekmaiân imbi âlâ me âlâñe yahatmâ senyenjan kinmâ den kâsikum yingine sâm otmai yamâ kuyingiman. Yâkneâmâ in denâk nângâm huruñ huruñ mannomaihât nanjan. ¹³ Orotmeme yawu otmâ mannomaihât sâm yingian yakât topne yuwu. Emelâk Anitâñe lohimbi tuhuyelehop. Anjoânâmâ Aram sâm tuhuop. Yakât kakñan imbiñe, kutñe Ewa sâm, ya tuhuop. ¹⁴ Tuhuyelekmu manowot yamâ anjoân Satanñe Ewa kâitgumu Anitâhât den ya lonğâem otmu bâleop. Yakât kakñan Ewañe lokñe ekumu yâkñe imbiñahât den watmâ yawuâk otmu bâleop. ¹⁵ Yakât otmâ imbilipyenaje Kiristohâlen biwiyenaje kepeim loklipyene yengât amutgen mannomai. Yawu manmâ nan baralipyene wawaeyekmâ tihityene otrjetâ yanâmâ Anitâñe yekmu ârândâñ otmu manman kârikñahât pat kuyingiwuap. Otmu Kiristohâlen biwiyenaje yawuâk kepeim biwiyene galemahom manmâ bukulipyene yengât nângâyinginomai yanâmâ manman kârikñahât bulâñe ya menomai.

Kiristohât komot yengât kunlipyene

¹ Den bulâne yuwu sâmunen nângâ. Kiristohât komotne lok âlâ me âlâ kunlipyene sâm katnenekmâ âi ninginetâ hon bayingine sâm otmai ya yengât Anitâne nângâmu âlepne otmap. ²⁻³ Lok yawuya yengât manmanyene yakât yuwu sâmunen nângâ. To kârikne ki nem biwi hâlim otmai. Me ki kuk kânguruk otmâ lohimbi mem siriken soroken katyekmai. Otmu tewetsenjahâlâk ki nângâmai. Yâkne târârâhâk mannetâ ya yengât hakyenan tosa âlâ ki tetewuap. Otmu bukulipyene lohotjan otyinginetâ ya yengât nângâm “lok mulunne” sâmai. Otmu Kiristohât komolân gâtne âlâ me âlâ ya yengât nângâyingim nembe kalem otyingimai. Otmu Anitâ yet Kiristo yetgât den pat topnambâek kâsikum lohimbi yinginetâ yâkne nângânetâ keterakyingimap.

Otmu imbi yâhâp kalimbu ki meyekmai. ⁴ Biwiyene galemahom kilik milik manmâ imbi naomlipyene galemyongom tihityene otjetâ imbi naomlipyenane ewe katyekmâ tem lâuyingimai. ⁵ Yawu gârâmâ yawu ki otmaine Kiristohât komot yengât galem katyekdâ yâkne lohimbi ki tihityene otmâ hon bayinginomai. ⁶ Otmu torokatmâ sâwe. Emelâk Satanne iknahâlâk nângâmu yahatmu otmâ hilipguop. Otmu lok âlâ me âlâne Kiristohâlen biwiyene katjetâ sâp kâlep ki otmu manmâ gai. Lok yawuya galem katyekdâ yâkne Satanne olop yawu otmai hât kunlipyene sâm ki katyekbuat. ⁷ Otmu lohimbi belângen manmaine sâm bâleyinginetâ biwiyene kum Satangât panjonân kionmai hât Kiristohât lok âlâ

me âlâhât nânġâyinqiġetâ yahatmu eweyinqimai lok yawuya kunlipyene sâġ katyekdâ kinnomai.

Kiristohât komot yengât hoġ bawalipyene

⁸ Aiop, lok âlâ me âlâne Kiristohât komot hoġ bayinqiġet sâġ mem katyekbuat ya yengât yuwu sâġmune nânġâ. Yâkne biwiyene galemahoġetâ manmanyene kelihakmu lohimbiġe yekmâ ewe katyekmai. To kârikne ki nemai. Me den perâkne ki sâġmai. Me bukulipyene yengât iri sikumyene ki ekġâlem kâityongom meyingimai. ⁹ Otmu Wâtġât mâmânġahât Heakne nânġân nânġânyene mem pâroġ pilâyinqimu Kiristohât den pat âlepne topġambâek nânġâm yâkâlen biwiyenane tiġâk kepeim manmai. Otmu Anitâne biwiyene ekmu ârândânġ otmap yawu biwiyenane nânġâmai. ¹⁰⁻¹² Yâkne imbi yâhâp kalimbu ki meyekmai. Otmu imbi naomlipyene galemyongom tihityene otġetâ manmanyene kelihakmap. Imbilipyenane gurâ Kiristohâlen biwiyenane kepeim yâkât nep tiġâk mem lohimbi hoġ bayinqimai. To kârikne ki nemai. Me den guruk me den belângen ki sâġmai. Yawu manmâ biwiyene galemahoġetâ manmanyene kelihakmu lohimbiġe yekġetâ yahatmu eweyinqimai. Lok yawuya yengât kutyene katdâ Kiristohât lohimbiġe manmanyene ekġetâ ârândânġ otbuap. Yâkne manmanyene ekġetâ yawu otmu yanâmâ mem katyekdâ lohimbi hoġ bayinqinomai. ¹³ Otmu yâkne âiloġgo lohimbi hoġ bayinqinomai yanâmâ lohimbiġe ewe katyekmâ nânġâyinqiġetâ yahatbuap. Otmu yâkne Kiristohâlen biwiyenane kepeim tem lâuwanġim

mansai yakât topņe sâh haok tuhum lohimbi belângen manmai ekyongomai. Yawu.

Yesu Kiristo yâkât topņe.

¹⁴ Sâp ki kâlep otmuâk kapi yu pilâm gâhâlen takamune eņakmâ den otdomgât nanġan. ¹⁵ Yawu gârâmâ mâtâp ki tetenihiwuap otmuâmâ pepa kulemgum katgihian yu sâlikum nenņe buku oraņgim orotmeme girawu otmâ manmunņe Anitâņe nâņġaningimu ârândân otmap yakât Kiristohât lohimbi ekyongorâ nâņġanomai. Anitâ Manman Amboņaņe nen Kiristohât lohimbi orop tatmap. Yakât otmâ Wâtġât mâmâņahât Heakņe Anitâhât biwiņan nâņġân nâņġân âlâlâ tatmap ya mem biwinenņan katmu nenņe Kiristohât den bulâņe ya topņambâek nâņġâm lohimbi kâsikum yiņġinomgât dop tap. ¹⁶ Aņġoân lohimbiņe Yesu Kiristohât topņe ki nâņġâņetâek Anitâņe hâņġângumu ge nengât tosaġât otmâ kawenenņan kinmu kuņetâ muop. Yâkâlen biwinenņaņe kepeim manmunņe Anitâņe nenekmu ârândân otmap. Yakât nâņġâmunņe bulâņe oap.

Yâkņe lok otmâ hânân ge hohetnenņan manmu kuņetâ muop. Mumu Wâtġât mâmâņahât Heakņe mumuņambâ mem yahalop. Yakât otmâ yâkât nâņġâmunņe Anitâhât nanņe tâņ tâņâk otmap. Yâkņe olop miop ya Anitâhât aņelolipņaņe ekņetâ âlâ kândâkdâ olop. Aposololipņaņe topņe katmâ yâkât den pat âlepņe sâh haok tuhuņetâ lohimbi hânņan kulemņan manmâ araiņe nâņġâņetâ bulâņe otmu yâkâlen biwiyeņaņe kepeimai. Otmu himbimân âwurem yâhâmu Anitâ orop tawot.

4

Lok perâkne yengât topyeje

¹⁻² Anitâhât Wâtgât mâmânahât Heakne den âlâ biwinan kalop ya sâmb tetemune nângâ. Gâmâlâk lok nombotņaje Kiristohât lohimbî yengâlen taka den perâkne ekyongonjetâ nângâm nombotņaje hionakmâ yengâlen torokatnomai. Lok yamâ weke bâlene me senduk banearâne kakyeņan memu biwiyene kârikne otmu den perâkne sâmb bukulipyene kâityongonomai. Kâityongonjetâ bukulipyene Kiristo betgum yengâlen torokatnomai. ³ Lok perâkne yaje orotmeme âlâlâne mem bâlenenekmap sâmb lohimbî ki miaknom sâmb samut katmai. Me sot âlâlâ ki nenom sâmb samut katmai. Samut katmai yamâ dondâ otmâ hilipgumai yakât yuwu sâmbune nângâ. Anitâne sot âlek âlek yamâ neneneâk hârok sâmb katningiop. Nenneâmâ sot ketetmâ “Yuâmâ neneje” otmu “Yuâmâ ki neneje” yawu ki sânom. Nen Kiristohâlen biwinenņaje kepeim yâkât den bulâne watmainne sot âlek âlek nem Anitâ mepaemain. ⁴⁻⁵ Otmu Anitâne wuân me wuân kalop yamâ âlepneâk hârok. Nenne wuân me wuân nene sâmb otnom yamâ angoân Anitâ mepaem yanâmâ nenom. Yawu otnom yanâmâ Anitâne nenekmu ârândâņ otbuap.

Timoteone yuwu otmâ hoņ bayiņgiâkgât kulenguop.

⁶ Kiristohâlen biwihe kalonâmbâek nenne yâkât den kâsikum gihimunne nângâm heņgenġum biwihan katmâ manmâ gat. Yakât otmâ den ekgohoan yu nângâm heņgenġum Kiristo hoņ bawanġim

yâkât den yu bukulipge kâsikum yingiwuat yan Kiristone gekmu ârândân otbuap. ⁷ Yâhâ lok biwiyenambâ nângân nângân tâjât topne topne tetemap yakât gâ orop alahune sâam otnomai yanâmâ ki nângâyingiwuat. Gâne Anitâhât tem lâuwangirâ gekmu ârândân otbuap yakât nângârâ keterahâkgât den âlâen hâum sâamune nângâ. Lok sihan kinjitne orowâkne sururuk sâanomai. Yawu otnomai yakât nângâm wâtyene houj sâamapgât inânjan dop miakmâ yâhâmai. Yakât dopneâk biwihe houj sâamapgât Anitâhât den biwihan katmâ lâum manmâ yâhâwuat.

⁸ Wâtneenje kâriheâk sâam inânjan dop miakmain yamâ âlepne. Yâhâ biwinenne Anitâhâlen kârihem kinâk sâam sâp yupâek yâkât den biwinenne katmâ lâum manmâ yâhânom yamâ âilonjo. Yawu otnom yanâmâ manman âlepjahât bulâne âlâlâ teteningimu biwinenne sâanduk sâamu mannom. Otmu hâmbâi Anitâne sâp patoen manman kârikjan torokatnenekmu manmâ yâhânom. ⁹ Den ekgohoan yu nângârâ bulâne otmu yukât biwi yâhâp ki otbuat. ¹⁰ Den yu nângâmunje bulâne otmap. Anitâ Manman ambonaje lohimbi kerek menenekmâ manman kârikjan katnenekmu mannomgât dop tap. Yawu gârâmâ yâkâlen biwinenneje kepeim manmain nenâk menenekmâ manman kârikjan torokatnenekmu mannom. Yakât nângâm yâkâlen biwinenneje tinâk kepeim honj bawangim hâhiwin kakjan manmain.

¹¹ Den sâam aran yu Kiristohât lohimbi kâsikum yingirâ lâum mannomai. ¹² Lohimbi nombotnaje gâhât nângânetâ gemu “naom tipne” sâamaihât

lohimbi senyenꝑan manmâ biwihe galemahom henꝑenꝑum Kiristohât tem lâuwangim manbuat. Yawu manmâ den lohotꝑan ekyongowuat. ¹³ Sâp kâlep ki otmuâk gâhâlen takawom. Yakât otmâ yuwu otmâ mambotnihim manbuat. Lohimbiꝑe menduhuakmâ Anitâ yet Kiristo mepaeyelekno-maiân miti kâsikum yinꝑirâ nânꝑanomai. Otmu den ya tâꝑ tâꝑâk watmâ orotmeme wuân me wuân otmâ manꝑetâ Anitâꝑe yekmu ârândâꝑ otbuap yakât ekyongom mem hewewenꝑ tuhuyekbuat.

¹⁴ Timoteo, emelâk Kiristohât komot ya yenꝑât kunlipyenꝑe âi sâm gihim kungan mewi. Kungan meꝑetâ Wâtꝑât mâmâꝑahât Heakꝑe mâmâꝑe otgihimu âi girawu mendâ bulâꝑe tetewuap ya yâkꝑe biwiyenꝑan katmu sâm tetem eknongowi. Bulâꝑe ya teteâk sâm âi yakât biwihane tinâk mem tuhuwuat. ¹⁵ Emelâk Wâtꝑât mâmâꝑahât Heakꝑe mem hewewenꝑ tuhuhekmu Kiristone olop miop yawuâk otbeâk nânꝑâm otdâ gekmunꝑe tipꝑe âlepꝑe olop. Benꝑe yakâlâk nânꝑâm manmâ gat yakât otmâ tat tat memehe ekmunꝑe âilonꝑo oap. Otmu yâkâlen biwihane tinâk kepeim manmâ yâhâwuat ya ekmâ Anitâ mepaenom. ¹⁶ Kiristohât den ya kelanꝑatmâ kâsikum yinꝑiman sâm biwihe galemahom manbuatꝑât nanꝑan. Yiwerenꝑe yu âi mem mansat yawuâk torokatmâ Kiristohât den kâsikum yinꝑirâ lohimbiꝑe yâkâlen biwiyenꝑe kepeim manmâ yâhânomai. Yawu otmâ gâ orop meyekmâ manman kârikꝑan katyekmu manno-mai.

Timoteone yuwu otmâ Kiristohât komot galem-yongoâkgât Paulone kulemguat.

1-2 Gâne Kiristohât lohimbi yengât kunyene otmâ galem-yongom mansat. Yakât otmâ yuwu otyingiwuatgât nanjan. Lohimbi âlâ me âlâne otjetâ bâlemu den kâwâ kârik ki otyingiwuat. Lohimbi sombone otjetâ bâlewuap otmuâmâ âwâhe mâmâhe ewe katyelekmâ lohotjan otyitgimat yawuâk otyingiwuat. Me lohimbi nombotjane otjetâ bâlewuap otmuâmâ imi atalipge me wârâ toulipge lohotjan otyingimat yawuâk otyingiwuat. Yâhâ imbi yâhâmâ esep esewâk otyingiwuat.

Imbi kambut ya yengât sâop.

3 Imbi kambut nombotje hep torehenlipyene bia me nimnaom barak manmai yane umburuk manmaihât Kiristohât komot ekyongorâ tihityene otnomai. 4 Yâhâ imbi kambut âlâneâmâ nan baralipyene me helipyene orowâk manmai. Yâkne mâmâlipyene me buwulipyene yengât tihityene otmâ hoj bayinginetâ Anitâne yekmu ârândân otbuap. Yawu otnomai yan emelâk nanjayanjan âwâ mâmâlipyenane me buwulipyenane tihityene otbi yakât matje yâku sombo otnomaiân tihityene otnomai. 5 Yâhâ imbi kambut nombotje hep torehenlipyene bia me nimnaom barak manmai yâkneâmâ Anitâne nângâningiâk sâm haonmâ ârândân ulitgum mepaemai. 6 Aiop benje, imbi kambut nombotje âlâneâmâ “umburuk otmâ umatje kakjan manmaihât kâwâ konda otmâ yapâ tewetsenje mem dâimai. Kambut yawuyane yawu manmai yamâ biwiyene mumu

hiliwahonomaihât pat manmai. ⁷ Lohimbi belângen manmaine Kiristohât lohimbi sâmbâleyingimaihât imbi kambut manmanyenahât den ekgohoan yu gâne sâmbâ tetem ekyongorâ tem lâunihinetgât nanngan. ⁸ Kiristohât lohimbi âlâ me âlâne yeje hep torehenlipyene me sese buwulipyene ki tihityene otmai yanjeâmâ Kiristo betgum lohimbine Anitâhâlen biwiyenane ki kepeim manmai yawu otmai. Yakât otmâ Anitâne yekmu dondâ bâlemap.

⁹ Aiop, imbi kambut âlâ me âlâne Kiristohât komot hon bayingine sâmbâ otmai ya yengât yuwu sâmbâ nângâ. Embânâmbâek imbi kambutne nep tuhum Kiristohât komot hon bayingim gai. Ya yengât kutyene kulemgum katdâ tatmu tewetsenene memai. Otmu imbi kambut ondop yâk yengâlen torokatnetâ kutyene kulemguwat yamâ yuwu. Imbi kambut âlâ me âlâhât yambuyene 60 otyingiap ya yengât kutyene kulemguwat. Yâhâ lok yâhâp kalimbu ki meyekbi. ¹⁰ Orotmemeyene âlepne yuwu otnetâ Kiristohât komotne mepaeyekmai. Nan baralipyene âlôngo galempongom hengengum gawi. Otmu lomba takanetâ emetyenan dâim yâhâ katyeknetâ tatnetâ sot um yingiminiwi. Otmu hewewen otmâ âi âlek âlek mem Kiristohât komot hon bayingim gai. Otmu umatne âlâlâ lohimbi kakyenâ yâhâmap yan hewewenâk tânyongomai. Imbi kambut yawu manmâ gai ya yengât kutyene kulemguwat.

¹¹ Yâhâ imbi kambut hâkyene herone mansai yamâ kutyene ki kulemguwat. Yamâ topne

yuwuhât. Loklipyenê bâlenjetâ Kiristohât nângâm yâkât komot hon bayingine sâmbiwiyenê katmai. Yawu otmai yamâ gâmâlâk lok yekmâ biwiyenê pârâk pilâm Kiristohât nep pilâm lok meyekmai. ¹² Kiristohât nep tuhunom sâmbiwi katbi ya pilai yakât nângânetâ biwiyenê hâumu gorâ kakjan mannomai. ¹³ Otmu kutjan hilâm im tatmâ emet ârândân yâhâm gem den golâ, me buku âlâhât den guruk, me den belângen sâsâ yawu sânetâ dondâ bâlewuap. ¹⁴ Yawu otmai Kiristohât komot yuwu sâmbi ekyongohât nanjan. Lohimbi nombotnê belângen manmainê Kiristohât komot ya yengât sâmbi baleyngimaihât imbi kambut yawuyanê lok miakmâ mannomai. Yawu otmâ nimnaomlipyenê mem ga katyekmâ galempongom hejengum yan tat tat memeyenê âlonjo teteyngiwuap. ¹⁵ Yâhâ imbi kambut nombotnêamâ manman âlepnhât mâtâp ya pilâm Manman bâlenhât Ambone Satan yâkât mâtâp watmai. ¹⁶ Otmu Kiristohât komolân gâtne imbi âlânê ikne hep torehenê âlânê imbi kambut mansap yakât tihitnê otmâ tânguâkgât nanjan. Tihitnê otbuawân Kiristohât komotnê hewewenê otmâ imbi kambut nombotnê hep torehenlipyenê barak manmai ya tânyongonetâ âlonjo otbuap.

Kiristohât komot yengât galem ya yengât sâop.

¹⁷⁻¹⁸ Kiristohât komot yengât galem lipyenê nepyehât hâmenê yinginetâ menomaihât yuwu sâmbi nângâ. Emelâk Anitânê girem den âlâ Mose ekumu kulemgup ya yuwu tap.

“Bulimakaone nep tuhuyingiwuap yan sot bulâne nemap sâm laune ki sâhâm mangunomai.”

Otmu âlâmâ yuwu tap.

“Lok âlâ me âlâne nep tuhuyinginomai yakât hâmeŋe yinginetâ ârândân otbuap.”

Den yawu tap. Yakât otmâ Kiristohât komot yengât galem katyekmâ âi yingiji yaŋe âi ya mem den pat âlepŋe ya lohimbi belâŋen mansai ya ekyongomai, me Kiristohât komot den kâsikum yingimai ya yengât âi ekŋetâ âilonŋo otmu hâmeŋe pato yinginomaihat nanŋan. ¹⁹ Otmu lok yâhâp me amon yaŋe galemlipyene yengât topyene teteâkgât sâm hâreyingine sâm otnomai yan denyene ikŋiâk ikŋiâk sâŋetâ konok otbuap yamâ nâŋgâyingiwuat. Yâhâ lok konokŋe ikŋiâk sâwuap yamâ ki nâŋgâwangiwuat. ²⁰ Otmu galemlipyene âlâ me âlâne orotmeme bâleŋe otnomai yamâ meyekmâ lohimbi yengât senyenŋan katyekmâ sâyingiwuat. Yawu otyingirâ yan lohimbiŋe ya ekmâ manmanyene galemahonomai.

²¹ Nâŋe Anitâ yet Yesu Kiristo otmu aŋelolipyetŋe koko salehâk ya yengât senyenŋan kinmâ yuwu sâmune nâŋgâ. Galemlipyene âlâ me âlâhât den sâm hâreyingiwuat yan den ekgohoan yu tâŋ tâŋâk watbuat. Yawu watmâ lok âlâhât nâŋgârâ yahatmu, âlâhât nâŋgârâ gemu yawu ki otbuat. Den sâm hâreyingirâ Anitâne nâŋgâmu ârândân olâkgât târârâhâk sâwuat. ²² Galemlipyene âlâ me âlâne otŋetâ bâleop ya yengât den sâm hâreyingirâ nâŋgâŋetâ haŋ sâyingimu manmanyene kelihakmu mansai. Lok yawuya in yawu ki meyekŋetâ

Kutdâhât âi witgum tuhunomai. Manmanyenê ekdâ ârândân otmu yâhâpne âi sâm yingiwuat. Yawu gârâmâ âi in yawu yingirâ âlâkuâk otjetâ bâlewup yakât tosa yamâ lohimbiñe gâhâlen sâm gâitnomai.

²³ Otmu tep kombohahât otmatgât wain to tipne nembuat.

²⁴ Lok nombotñe bukulipyenê yengât senyen kinmâ otjetâ bâlemap ya yengât topyene nângâmai. Lok yawuya meyekmâ den âiân katyeknetâ sâm hâreyingiwualân emelâk topyene nângâwan sâwuat. Yawu gârâmâ lok nombotne âlâñeâmâ topyene kurihiakmâ manmai. Yâhâmâ âi pâi tuhuyeknomai yanâk topyene mem tetewuat. ²⁵ Otmu lohimbi nombotñe lohimbi senyen kinmâ orotmeme âlepne otjetâ ekmai. Yawu gârâmâ lohimbi nombotñe orotmemeyenê âlepne otmai ya ekmâ bukulipyenê mepaeyekmai sâm orotmeme âlepne ya tihângen otmai. Yamâ lohimbi âlâ me âlâñe ya nângâm sâm haok tuhumai. Yawu otmai yanê tihâk tatbuapgât dop ki tap.

6

¹ Âi lok yengât sâmune nângâ. Kiristohât lohimbi ya den kâsikum yingimain yakât lohimbi belângen manmaine den ya nângâñetâ helekne otmu Anitâ sâm bâlewangimaihât âi lok nombotne Kiristohâlen biwiyenê katmaine kunlipyenê eweyingim lauyenê lâum kinmâ âi tuhuyinginomai. ² Yâhâ kunlipyenê Kiristohâlen biwiyenê kepeim manmai otmuâmâ âi loklipyenê ya ki holanyeknetâ

ari yeŋe nâŋgân nâŋgân watmâ galemahom man-sai. Yakât otmâ âi lok yaŋe kunlipyenŋe ki sâŋ bâteyŋginomai. Yâhâ kunlipyenŋe Kiristohâlen biwiyenŋe kepeim manmai yâhâmâ Anitâŋe nâŋgâyŋgimay. Yakât nâŋgâm âi lokŋe âi kârikŋeâk mem kunlipyenŋe hoŋ bayŋginomai. Den ekgohoan yu kâsikum yŋgirâ nâŋgâm manŋetgât nanŋan.

Senŋe âlâlâ ki ekŋâlem miaknehâlâk nâŋgânom.

³ Kutdânenŋe Yesu Kiristonŋe den âilonŋo aposololipŋe kâsikum yŋgiminiop yakât nâŋgâmunnŋe bulâŋe otmap. Yâkât otmâ lohimbi den ya kâsikum yŋgimunnŋe nâŋgâŋetâ bulâŋe otmap. Yâhâ lok nombotŋe den ya nâŋgâŋetâ ki ârândâŋ oap sâŋ yeŋe engatyenŋeâk watmâ den ondop kâsikum yŋgimai yamâ dondâ bâtemap. ⁴ Lok yaŋeâmâ yeŋahât nâŋgâŋetâ dondâ yahatmap yamâ den kâsikum yŋgimai yakât topŋe hâum pâpgumai. Yakât otmâ bukulipyenŋe orop den kakŋan sahaŋginehâlâk nâŋgâm. Yawu otmâ nâŋgâm bâteaŋgim hâiakmâ sâŋ ge karakmai. Otmu hionakmâ den belâŋgen sâŋ hakyenŋan sahaŋgimai. ⁵ Yawu otmâ den bulâŋe pilâm biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe mem helen tuhuakmai. Otmu lohimbiŋe tewetsenŋe ningiŋetâ hâk sânduhân mannehâlâk nâŋgâm den kâsikum yŋgimai.

⁶ Nenŋe Kiristohâlen biwinenŋe kepeimain. Yawu otmâ senŋe âlâlâhât ki ekŋâlem manmain yanâmâ Anitâŋe biwi sânduhân katnenekmu biwinenŋe ârândâŋ otmap. ⁷ Kândikum mâmâlipnenŋe menenekbi yan tepyenambâ hâk barak tetewin. Dop yawuâk hâmbâi mum

yan hân yu pilâm senje âlâlâ ki miakmâ arinom. ⁸ Yakât otmâ yuwu nanjan. Anitâje sot, me pet sângum, me senje âlâlâ ya ningimu dopnenjanâk mem manmain. Otmu “Getek âlâ ningiap,” sâmi ki dewaenom. ⁹ Lohimbi nombotjanje senje âlâlâ ekñâlem miakmâ hâk sânduhânâk manne nângâmai. Yawu nângâmai yamâ biwi nângân nângânyeje hâlim milim otmu bâlenjahât pañgonjan kionmai. Otmu yejahâk yapâ ki holañaknomai. Yakât otmâ yanâk tatmâ hiliwahonomai. ¹⁰ Yâhâ lok âlâ me âlâje senje âlâlâ ekñâlem miakne sâmi otmai ya yengât biwiyeñambâ nângân nângân bâlene âlâlâ tetemap. Ya watmâ orotmeme kiñgon otmai. Yawu otmâ Kiristohât lohimbi nombotjanje yâkât mâtâp pilânetâ biwi nângân nângânyeje orotok sâmi gorâ kakñan manmai.

Pauloje Timoteo den ekuop.

¹¹ Nanne Timoteo, Anitâje mengekmu hoñ bawañgim mansat. Yakât otmâ gâñeâmâ orotmeme bâlene âlâ me âlâ ekmâ betbañgiuwat. Yawu otdâ Anitâje gekmu ârândân olâk sâmi yâkâlen biwihane tiñâk kepeim tem lâuwangiuwat. Otmu Kiristohât lohimbi nângâyinçim lohotjan otyinçiwuat. Otmu lohimbi belângen manmainje mâtâp mañguhine sâmi otnomai yakât nângârâ ki sâtje otmu biwihe houñ sâwuap. ¹²⁻¹³ Emelâk Wâtgât mâmâñahât Heakje mem hewewen tuhuhekmu Kiristohâlen biwihe kalon yan nen Kiristohât lohimbi sennenan kinmâ “Kutdâne Yesu Kiristo konok hoñ bawañgim manbom,” sâon. Yawu sâon yan Anitâ Manman Amboje otmu nanje Yesu Kiristone nângâhahimutâ ârândân

olop. Emelâk embânjan Yesu Kiristo ikñak kiap âlâ, kutñe Pontio Pilato sâmb, yâkât senñan kinmâ Anitâ orop topyetñe konohâk tap ya ekuop. Anitâ yet Kiristo yâk yetgât sâtgât otmâ yuwu sâmbune nânghâ. ¹⁴ Yesu Kiristonje âwurem ge menenekbuap yakât sâp utâpguap. Yakât mambotnomân lohimbine manmange ekñetâ bâlemu Kiristohât den pat mem ge katmaihât biwihe galemahom târârâhâk manbuat. Yawu manmâ âi gihiwin ya tiñâk membuat.

¹⁵ Anitâ yahat yahatñe, lok topñe topñe manmâ gai ya yengât kunyene. Otmu lok kutdâ ya yengât kunyene pato. Yâkñe konok ambonenñe otmâ tihitnenñe otmap. Yakât otmâ nânghâwanjimunñe âlâ kândâkdâ otmap. Kiristonje âwurem ge menenekbuapgât sâp kalop ya ekmu ârândân otbuap yanâmâ âwurem ge menenekbuap. ¹⁶ Anitâ Manman Amboñe ikñiâk koko salehâk tatmap. Yakât otmâ ikñak tatmawân lañinñe ya lok âlâ me âlâñe eknomgât dop âlâ ki tap. Ikñe konok kunnenñe ttmâ tihitnenñe otmâ yâhâmbisâpgât heronje nânghâwanjim mepaem manmâ yâhânom. Ya bonñanâk.

Lohimbi iri sikumyene orop mansai ya yengât sâop.

¹⁷ Lohimbi iri sikumyene orop mansai ya yuwu sâmb ekyongowuatgât nanñan. Iri sikumyene bi- atyinjgiwuap. Yakât otmâ hâkyene mepaeakmâ iri sikumyene miakmâ hâk sânduhân manne sâmb bi- wiyene yanâk ki katnomai. Anitâ Hop Sambe Amboñe tihitnenñe otmâ lâtpnongomap. Yâkñe yawu otmap yakât biwiyenane yâkâlenâk kepeim

heronje nângânomaihât naŋgan. ¹⁸ Yawu manno-
mai yan tepyeŋe hewewen otmu lohimbi umbu-
ruk manmai ya tânyongoŋetâ Anitâŋe yen yekmu
ârândâŋ otbuap. ¹⁹ Yakât bulâŋe Yesu Kiristoŋe
âwurem gewuawân meyekmâ manman kârikŋan
katyekmu manmâ yâhâmbisâi.

Den bâiŋe sâop.

²⁰ Nanne Timoteo, emelâk Kiristohât den
lohimbi kâsikum yinŋiwuat sâŋm âi gihiwan ya
biwihanje tiŋâk mem tuhuwuatgât naŋgan. Otmu
lok nombotŋaŋe lokgât nângân nângân tâŋjât
watmâ den kakŋan sahaŋgimai. Lok yawuyane
gâ orop den yawu alahune sâŋm otŋetâ ki
nângâyinŋiwuat. Yâkŋe topŋambâek naŋgain sâmai
yamâ sâŋm hilipgumai. ²¹ Lok nombotŋaŋe yawu
otmâ Kiristohât mâtâp pilâwi. Bâiŋ.

Anitâ gâ orop talâkgât naŋgan.

Nâ âwâhe,
Paulo

Yesuât Den Pat Âlepŋe
The New Testament in the Selepet Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Selepet long Niugini

copyright © 1986 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Selepet

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

995083d2-705e-5a60-af47-1e36806ccbc